

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE 172/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Rakennusteollisuus RT ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja antaa seuraavan sisältöisen lausunnon.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Yrityskauppavalvontaan esitetään ilmoitusvelvollisuuden laajentamista koskevia muutoksia vuoden 2023 alusta lukien. Muutoksen myötä Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tutkittavaksi tulisivat jatkossa yrityskaupat, joissa osapuolten yhteenlaskettu Suomesta kertynyt liikevaihto on ylittäisi 100 miljoonaa euroa, ja vähintään kahden osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittäisi kummankin osalta 10 miljoonaa euroa. Osapuolten yhteenlasketun liikevaihdon osalta ilmoituskynnys määräytyisi jatkossa siten Suomesta kertyvän liikevaihdon perusteella maailmanlaajuisen liikevaihdon sijasta. Tämä on huomattava muutos nykyisistä 350 miljoonan euron maailmanlaajuisesta ja 20 miljoonan euron Suomesta kertyneestä liikevaihtorajoista.

Kilpailuvalvonnan resurssit turvattava yrityskauppavalvontaa laajemminkin

Näkemyksemme mukaan nyt esitetyt alhaisemmat liikevaihtorajat moninkertaistavat kilpailuviranomaisen työmäärän. KKV käsittelee nykyisin vuosittain noin 30 yrityskauppaa ja on arvioinut ilmoitusten lisääntyvän lakimuutoksen johdosta vastaavalla määrällä eli noin 30 kappaleella vuosittain. Arvio lienee kuitenkin pahasti alakanttiin, koska esim. Norjassa, jossa ilmoitusrajat ovat nyt esitetyn mukaisia, ilmoitettiin viranomaisille vuonna 2021 noin 150 yrityskauppaa.

Yrityskauppavalvonnan kehittäminen osana kilpailuvalvontaa on luonnollisesti tärkeää. Pidämme kuitenkin ensiarvoisena, että yrityskauppavalvontaan nyt esitetyt muutokset eivät merkitse muun kilpailuvalvonnan resursoinnin vähenemistä taikka sen kehittämättä jättämistä. Muun kilpailuvalvonnan vähentäminen ja resurssien siirtäminen viranomaisen sisällä ei saa olla ratkaisu tämän lakimuutoksen mukanaan tuomaan työmäärän lisääntymiseen.

Nykytilanteessa olemme erityisesti huolissamme julkisen ja yksityisen sektorin väliseen kilpailuneutraliteettiin kohdistuvan valvonnan sekä siihen osoitettujen resurssien vähäisyydestä. Julkisomisteisten yritysten (kuntaomisteiset in-house yhtiöt) harjoittaman yritystoiminnan markkinoita vinouttaviin vaikutuksiin tulee pikimmiten resursseja lisäämällä puuttua ja näin toimien priorisoida kilpailuvalvonta todellisiin käytännön ongelmatilanteisiin.

Hallituksen esityksen vaikutusarviointi on yritysnäkökulmasta vajavaista

Hallituksen esityksessä on varsin yksipuolisesti pohdittu sitä, millaisia haitallisia yrityskauppoja yrityskauppavalvonnalla voidaan estää. Rakennusteollisuus RT ry on huolissaan, että esitetyillä muutoksilla voidaan estää myös hyödyllisiä yrityskauppoja.

Voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden nyt esitetty liikevaihtorajojen lasku on kuitenkin raju muutos, joka koettelee mm. lainsäädännön oikeasuhtaisuutta yritys näkökulmasta. Mikäli sääntely ja sen toimeenpano eivät toimi, kauppojen tekemättä jättäminen ja ääritilanteissa jopa yritystoiminnan lopettaminen voivat olla konkreettisia seurauksia yrityksille. On myös syytä korostaa viranomaisen käsittelyaikojen ja niiden noudattamisen merkitystä yritystoiminnalle.

Yrityksille aiheutuvat kustannus- ja muut vaikutukset ovat nähdäksemme merkittävästi suurempia, kuin mitä esityksessä on arvioitu. Liikevaihtorajojen alentaminen aiheuttaa yrityksille kasvavia transaktiokustannuksia sekä synergioiden ja investointien takaisinmaksun lykkääntymistä.

Yritys näkökulmasta yritys kauppavalvontaprosessiin liittyy jo nykyisellään myös oikeusturvan kannalta selkeitä puutteita. Voimassa olevan kilpailulain 49 a §:n tarkoittama muutoksenhakukielto yritys kauppailmoituksen olennaisesta puutteellisuudesta on tästä hyvä esimerkki. Asiaan ei ole tulossa parannusta, koska nyt esitetty muutos em. lainkohtaan säätäisi muutoksenhakukiellon jatkoselvitykseen ryhtymistä koskevaan KKV:n päätökseen.

Esitys saa aikaan kilpailuneutraliteettiongelman eikä tue kotimaista omistajuutta

Liikevaihtorajan muuttaminen globaalista kansalliseksi on sinällään valvontatoiminnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista, mutta se saa samalla aikaan kilpailuneutraliteettiongelman. Ulkomaisilla yritys kaupan osapuolilla ei ole Suomessa useinkaan liikevaihtoa, jolloin heidän on helpompi ostaa suomalaisia yhtiöitä. Sääntely aiheuttaa tilanteen, jossa kotimaisten yritysten on helpompi tehdä yritys kauppoja ulkomaisten sijoittajien ja yritysten kuin kotimaisten kanssa. Lakimuutoksella voi olla merkittävä vaikutus erityisesti suomalaisiin pääomasijoittajayrityksiin ja riskinä on suomalaisten kasvuyritysten valuminen ulkomaisille omistajille. Myynti ulkomaiselle pääomasijoittajalle ilman prosessuaalisia epävarmuuksia on erittäin houkutteleva vaihtoehto.

Ilmoitusvelvollisuuden kohdistuessa vain kotimaisiin yrityksiin on selvää, että myös kustannukset kohdentuvat silloin epätasa-arvoisesti kotimaisten ja ulkomaisten ostajien kesken.

Ilmoittamisprosessit selkeiksi ja tarkkarajaisiksi

Rakennusteollisuus RT ry kannattaa kaikkia kehittämistoimenpiteitä (mm. yritys kauppoja koskevan ilmoituskaaavan osalta), jotka selkeyttävät, nopeuttavat ja yksinkertaistavat prosesseja. Yrityksiltä edellytettävien ilmoitussisältöjen tulee olla riittävän tarkkarajaisia. Tulkinanvaraisuutta on vältettävä, koska tätä kautta kilpailuviranomaisille voi syntyä määrittelemätöntä harkintavaltaa ja yritysten oikeusturva sen myötä vaarantuu. Ongelmattomien yritys kauppojen tunnistaminen ja erottelu mahdollisimman nopeasti on toivottava suuntaus.

Helsingissä 8.11.2022

Juha Terho
asiamies, VT
Talonrakennusteollisuus ry